

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za jeden mesec 1 gl. 40 kr.

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za jeden mesec 1 gl.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedientja v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-št. 74.

Štev. 71.

V Ljubljani, v torek 28. marca 1899.

Letnik XXVII

Slovinci in njihove šole na Koroškem.

(Konec.)

C. kr. deželni šolski nadzornik dr. Palla. Na Koroškem so tri slovenske šole, petrazredna v Št. Jakobu, jednorazredna v Globasnici in jednorazredna na Jezerskem; torej tri popolnoma slovensko uravnane šole. Število dvojezičnih mi ni natanko prisotno. Jezikovne razmere v Železni Kaplji so mi po lastnem ogledu znane, nadzoroval sem šolo in opazoval pri ti priložnosti jezikovne razmere. Res se kaže šola v Železni Kaplji med nemškimi šolami, v resnici se podučuje v prvem razredu dvojezično in že več let podučuje v tem razredu tudi učitelj, ki je slovenskega jezika zmožen. Jaz sem mu zaukazal: podučujte, kakor sicer učite, da bom videl, v koliko se ozirate na slovenski jezik, in pomirjen sem odšel, da se popolnoma jemlje ozir na slovenščino. Ta potreba odpade že koncem prvega šolskega leta, v drugem šolskem letu se o nji ko maj še da govoriti, kajti otroci se nauče nemščine v jako kratkem času in ob koncu šolskega leta se slovenski otroci od nemških komaj še dajo ločiti.

Vsaako leto se pri priložnosti šolskega popisovanja stariši vprašujejo, ali želé, da njihovi otroci obiskujejo slovenski poduk, in tedaj se zgodi, da stariši zanikavajo, češ: ne, ne želim, nimam za potrebno, moj otrok že popreje zna slovenski, kar že zna, se mu ni treba še le učiti. Tako se godi v dvojezičnih šolah. Tako slišiš reči, kjer hočeš, da, v Ziljski dolini je nek kmet rekel: Želimo, da bi v zgornjih razredih učitelj

ne znal nič slovenski, da bi se otroci boljše nemški naučili.

Pred nekim časom bilo je v nemško pisanem slovenskem časniku zlobno poročilo (»bösaartige Notiz« v »Südt. Post.«) o šoli, ležeči v sredini slovenske Koroške, v Škocijanu.

V tem poročilu se je nadučitelju predbaciovalo, da s slovenskimi otroci ne občuje slovenski, da se drugi učitelj sramuje slovenski govoriti. To poročilo dalo mi je povod iti nadzorovat šolo v Škocijanu. Kar sem našel, bodem povedal, ker je značilno za resničnost takih poročil. Prišel sem v prvi razred in vprašal nadučitelja Lesjaka: »Kako imate otroke razdeljene?« — »V tri oddelke.« Sicer v dvorazrednicah to ni običajno. Zakaj? Iz jezikovnih razlogov. S prvim oddelkom občujem samo slovenski, v drugem prehajamo na nemško in v tretjem se govori večinoma nemški. Na svoja ušesa sem slišal, kako je z otroci prvega oddelka ob koncu prvega leta govoril še izključno slovenski. Nadzoroval sem tudi drugi razred, v katerem deluje učitelj, ki je slovensčine zmožen; vprašal sem ga, ali se mora tudi v tem razredu še posluževati slovenščine (als Verständigungsmittel — ne podučevalnega jezika)? »Da, opetovano, ali jim jaz povem slovenski izraz, ali si ga dam od otrok povedati.« Med podukom sem imel priložnost slišati, kako je učitelj, ki je bil javno ožigosan kot germanizator, stavil otrokom slovenska vprašanja, se ve le z namenom, da se prepriča, ali so otroci nemški poduk razumeli? Kot tretji je nameščen učitelj iz Predarelskega, ki se ve nobene slovenske besede s seboj prinesel ni. Povpraševal sem ljudstvo, kako je z njim zadovoljno, in slišal sem od vseh strani najboljše.

Poduk je v njegovem razredu popolnoma nemški in spodtike nisem našel nobene. To je podoba dvojezične šole. Obiskal sem gospoda župnika v Škocijanu, ki mi je rekel, da se z učitelji jako dobro razume, da so pridni, da se lepo vedejo, a da bi bila njegova želja, da se otroci učé več slovenski. (Smeh v deželnem zboru.) Nadučitelju Lesjaku sem dal naročilo, naj pri popisovanju vsako stranko vpraša, ali se naj otroci slovenski podučujejo ali ne.

Pokazati vam hočem še podobo druge utrakvistične šole, planinske šole v Selih. Do l. 1895 tam šole ni bilo. Ko se je pa šola otvorila, prihajalo je toliko otrok, da se je moral vrediti drugi razred. Želja ljudi v ti planinski dolini je, da bi se otroci tudi nemški naučili.

Ko se je šolsko poslopje blagoslavljal, bil je prisoten tudi okrajni šolski nadzornik; ko je bila priložnost priti skrivši do nadzornika, pristopilo je par kmetov vprašat: »Ali je res, da bo naša šola popolnoma slovenska?« O tem ni govora, jezikovno se bo tako vredila, kakor žele prebivalci, in kmetje so z desedanjem vredbo zadovoljni. V celi šolski občini je se ve samo jedna oseba, ki želi, da bi bila šola popolnoma slovenska. (Smeh v dež. zboru)

Da so dvojezične šole na Koroškem vzorno vravnane, je moje prepričanje in pri tem ostanem.

Da deželni šolski svet nima dosti učiteljev, ki bi bili slovensčine zmožni, je istina. Lani jih je bilo izbranih le 12, ki so bili drugega jezika popolnoma večji, letos jih je jednako število, prihodnje leto bodeta le dva na razpolaganje. To se ne da predugačiti, prihaja jih malo in ne mo-

LISTEK.

Sodnji dan.

Spisal J. Joergensen.

(Dalje.)

Tedaj se zgodi nekaj čudovitega z Niels Grafom. Krepko in mogočno se zgane od nevolje — zazdi se mu, da se mu godi krivica. Duša mu vzraste, in on zgrabi svoje življenje, da bi se branil proti svetlobi, ki ga hoče obsoditi.

Storil nisem nič hudega, hoče reči. Toda beseda mu zamrje na ustnih.

Kajti zdi se, kakor bi se vzdignile vse slike, ki so prehajale pred kratkim mimo njega, in hrumele nadénj ter vpile: »Glej, kaj si storil« — in druge: »Glej, kaj si opustil«.

In svetloba je vedno bolj bela in jasna, in nobenega kota ni v njegovem življenju, ki bi ne bil razsvetljen, in povsod vidi samo slabe reči, ki rastejo ko plevel in gobe, in on zre te gnjusne stvari, ki se skušajo zaman skriti ko mrčes, kateri se boji svetlobe. Nobenega skrivališča ni več.

Tedaj hoče obupati in že vidi brezmejno globino, ki ga skuša požreti, in iz prepada segajo roke po njem.

Toda še enkrat se osrči.

»Navzlic vsej škodi in vsej pomanjkljivosti«, pravi tiho, »je imelo moje življenje vendar ple-

menit namen. Slušal sem svojo naravo, ostal sem sam sebi zvest! Iskal sem najvišjega; iskal sem najplemenitejšo divjačino na zemlji, in nekaj časa je bila moja, bežeča srna, ki skače po svetu z zlatimi kopiti in katere sveto ime je — sreča. Svojo skrb in radost sem pel v srca ljudem, koval sem kovino svoje duše v doneče verze, ki razveseljujejo osamljene duhove. Rešil sem one, ki so živeli z zaprtimi očmi, učil sem jih požetiti in jokati, in učil sem jih jokati in vriskati, živeti v blaženi slasti in v še lepši bolesti«.

Niels Graff umolkne. Kakor bi se zbralo v njem vse življenje in napolnilo njegovo bitje ter govorilo iz njegovih ust. Čuti, kakor bi moral biti sedaj oproščen — in vzdigne glavo, in gotov si je zmage.

In glas iz svetlobe mu več ne govori. Toda zdi se, kakor bi mu drug glas prav na ušesa šepetal.

Ubogi človek! in koliko si jih učil smejati se in vriskati. Ali si učil svojo mater? Ali si učil soprogo svojo? Ali si morala učil svoje dete? Ali si učil koga drugega, kakor one, ki so ti sledili po samotnih potih lastne osebnosti, kjer rasto zlate radosti?

Zdi se, kakor bi čul glas žene — in on pogleda.

Daleč v bleščeči neskončnosti ugleda nekoga, nekega moža. In mož ga pogleda.

Na obrazu tega moža je nekaj, kar se dozdeva Nielsu Graffu neskončno znano — vendar misli, da ga ni videl še nikoli poprej. Toda nepremično opazuje možovo lice.

In ko ga delj časa gleda, se zdi, kakor bi se obraz spremenil — in vendar je isti. Zdaj ve, odkod ga pozna — obraz je njegove žene.

Ženin obraz je . . . lice njegovega sina . . . lice njegove stare matere . . .

In toliko drugih obrazov je, katere je videl Niels na cesti — bedni obrazi, gnjusni obrazi, ponižni obrazi, mimo katerih stopa on prevzetno, da si ogleda vse to, kar je lepo, mlado, bujno . . .

In Niels spozna hipoma zopet vso možovo postavo — on ve, kje je že prej videl tega človeka.

Bilo je na mramornato blestečem potu v južnem solnčnem svitu. Niels je stopal dalje veselo in lahko, šel na goro, kjer je imel širen razgled po najkrasnejših kraljestvih sveta. Toda iz cerkve je prišel neki berač, ki je počival na stopnjicah. In pristopil je k Nielsu Graffu in pomolil proti njemu roko, ki je bila polna ran.

Nielsu se je pa gnjusil in šel je mimo moža. Berač je šel za njim in ga še dalje prosil. Niels je pa stopal hitreje. Sedaj je začel berač klicati za njim ter ga v božjem imenu prositi pomoči. Niels je pa šel hitro, in srce njegovo je bilo trdo.

(Konec sledi.)

remo jih več dobiti. Nekaj se bo pa v ti zadevi zgodilo, število učnih ur za slovenski poduk se bo na pripravnici na tri zvišalo. Da nimamo za dvojezične šole pripravnih knjig, pripoznavam, a to se ne da preurediti od danes na jutri. Ministerstvo je potrdilo knjigo, ki ima namen, uvažati otroke v nemški poduk. Ko je ta knjiga prišla, povedal sem ministerstvu svoje misli, da se mora knjiga najpoprej poskusiti na slovenskih šolah, in če bo za rabo, bomo premislili, ali se naj vpelje na dvojezičnih, vsaj na nekaterih. Imam poročila okrajnih šolskih svetov v Beljaku in Velikovcu; poročilo iz Velikovca je neugodno, iz Beljaka ugodno — jaz si bom stvar še le premislil.

Naši učitelji se vzdržujejo politike, oni vedo, da jaz to želim in tirjam. A nikakor se jim ne sme krajšati pravica, kazati politično mišljenje. Opozarjamo jih samo, naj se ne izpostavljajo preveč, da ne pridejo v razpor z drugimi političnimi in narodnimi strankami.

Nedeljskih šol tudi letos ne maram; ako se nedeljski poduk vpelje, bo morebiti zadostoval, da se versko-mravnstvena izobrazba nadaljuje, a oni dve uri ne zadostujete, da si pridobi mladina potrebnega znanja za praktično življenje. Sicer se pa resno bavimo z vprašanjem, in morebiti bomo dosegli, kar je moj vzor, da organizujemo napredovalne kmetijske in obrtnijske šole.

Dr. Steinwender (kot poročevalec) zatrjuje, da je velika razlika med tem, kar ljudstvo hoče in potrebuje, in med tem, kar nekateri zastopniki tirjajo. »Vaše ljudstvo slovenskih šol ne potrebuje, dotične želje so prišle na dan le po velikanski agitaciji; dokler se jih ne bo več oglašalo, ostanemo pri tem, kar se nam dobro zdi. O koroških Slovencih ne bomo govorili, ali so enakopravni ali ne, oni niso narod; ta kos naroda, ki je z našo deželo tako tesno združen, ima druge potrebe, kakor celoten narod.

Ali to poročilo potrebuje obširnejše razlage? Ali ne govori samo dovolj jasno o kričečih krivicah, ki se gode koroškim Slovencem na šolskem polju? Besede slovenskih poslancev kažejo jasno, kaj hočejo Slovenci koroški od šole, govor šolskega nadzornika pa kaže, da nimajo v tem pogledu Slovenci ničesar pričakovati. Tako cinično kakor tukaj nismo še z lepa videli, da bi se po šolskem veščaku zastopala načela, ki so v tako diametralnem nasprotju z zdravim vzgojeslovjem. Niti abecede slovenske šolska gospoda na Koroškem ne privoli slovenskim otrokom. Toda čemu to? Posl. Steinwender je pojasnil, da Slovenci na Koroškem niso narod, to je le kos naroda, ki ima jedino nalogo prej ko mogoče ponemčiti se, da bodo potem šolske razmere bolj enostavne, potem nikdo ne bo zahteval niti slovenske abecede. Nemško-nacionalna strast res obhaja prave orgije na Koroškem in spričuje, da so zakoni za Slovence le na papirju. — Vse slovenske rodoljube pa kličejo na delo, na stražo!

Politični pregled.

V Ljubljani, 28. marca.

Z *notranjim položajem* pečajo se v zadnjem času zopet razni listi ter navajajo mnenja raznih politikov, ki so pa sama ugibanja brez vsake resne podlage. Glede državnega zbora je le toliko gotovosti, da se ne snide po velikonočnih praznikih, ker bodo v aprilu in deloma tudi še v maju zborovali posamni deželni zbori. Najnovejša poročila trdijo, da se snide naš osrednji parlament šele pričetkom jeseni, v septembru ali prve dni oktobra, in največ samo radi tega, da si izvoli delegate, ki se snidejo tekom oktobra na Dunaju. Zadnji dan tega meseca objavi dunajski uradni list cesarsko naredbo na podlagi paragrafa 14, s katero se proračunski provizorij podaljša za nadaljnje tri mesece, namreč do konca junija. — Ako se pa uresniči zgoraj omenjena vest, bo treba proračunski proviz. vsaj jedenkrat še podaljšati. Vender pa je nekoliko nade, da se tekom poletja snide na Dunaju izvrševalni odbor desnice. V tem oziru je že izrazil svojo željo izvrševalni odbor mladočeške stranke in se strinjajo z njo najbrže tudi zastopniki ostalih desniških strank. Ravno radi tega pa morda vlada sedaj ne bo še izdala napovedane jezikovne naredbe, ker so se oglasili proti objavljenemu načrtu zastopniki čekega in nemškega naroda in ker se jej zdi po-

trebno, da zve popreje mnenje obeh interesovanih strank. Sedanje jezikovne naredbe, ki so kričaški kliki tako zelo v želodec, ostanejo torej še nekaj časa v veljavi. — Program oziroma narodno-politične zahteve nemških opozicijskih strank še sedaj niso gotove. Pripravljalni odbor poroča, da bodo posamni referati tekom teh dnij dovršeni in da se takoj po praznikih snidejo na Dunaju delegati posamnih strank in se tedaj konečno sestavi konečni načrt.

V *gorenjeavstrijskem deželnem zboru* je te dni na vrsti vprašanje glede spremembe volilnega reda za deželni zbor. Že v jedni prejšnjih sej se je sprožila misel glede volilne preosnove, vsled česar se je upravni odbor dalje časa pečal s to zadevo. V petkovi seji sta bila v tem oziru predložena dva načrta. Katoliška večina zahteva v svojem načrtu, naj se uvede direktna volitev v kmečki skupini in pomnoži število zastopnikov iz splošne skupine za šest mandatov. Manjšina pa predlaga samo uvedbo direktne volitve v kmetijski skupini. Pri razpravi o teh dveh načrtih so člani liberalne manjšine po svoji navadi udrihali po katoliški stranki ter ji očitali gospodstvaželnost. Odgovarjal jim je v daljšem govoru škof dr. Doppelbauer. Pri glasovanju se je pa pokazalo, da je bil predlog manjšine odklonjen z 22 proti 15 glasovom; o predlogu večine se pa ni moglo glasovati, ker so levičarji ostentativno ostavili dvorano, vsled česar je postal deželni zbor nesklepčen.

Povišanje častniških plač. Včerajšnja številka vojaškega lista »Reichswehr« prijavlja iz povsem zanesljivega vira, da je v proračun za leto 1900 že vstavljena potrebna svota za povišanje plač avstro-ogerskim častnikom in bodo počenši s tem letom plače naslednje določene: poročnik 840, nadporočnik 1020, stotnik 1200 ozir. 1500, major 2100, podpolkovnik 2600 ozir. 3000 in polkovnik 3600 gld. V višjih častniških stopnjah ni proračunano nikako povišanje. Pripomniti treba, da je v teh številkah zapopadena sama stalna plača brez raznih doklad in priklad. O tem proračunu bodo razpravljali svojedobno skupni delegati in povedali svoje mnenje, toda spremenili najbrže ne bodo ničesar.

Ameriško-filipinska vojska. Iz včerajšnjega brzojavnega poročila je razvidno, da se je bil minula dva praznika na Filipinih vroč boj mej ameriškim četami in vstaši. Prave slike si izporočil ameriškega generala Otisa nikakor ne moremo napraviti, ker je znano, da so poročila iz tega vira le deloma resnična. Najverjetneje je, da so vstaši, in ne Amerikani, napadli zopet v ameriških rokah se nahajajoče vodovodne naprave pri Manili, da pa jih je pri tem delu presenetilo kakih 12.000 Amerikanov pod vodstvom generala Mac Arturja ter jih pognalo nazaj v njih dobro utrjeno zavetje. Tedaj so baje Amerikani izgubili kakih trideset mož. V nedeljo se je boj ponovil ter je trajal celih šest ur. Filipinci so se morali znova umakniti. Boj se je vršil v glavnem pri mestu Polo, kateri kraj so si Amerikani po dolgem naporu prisvojili, mesto Malabon so pa vstaši že preje zažgali, predno je prišlo Amerikanom v pest. Mogoče je tudi, da je navstal ogenj vsled ameriških bomb, toda verjetneje je, da so se poslužili vstaši svojega zanesljivega orožja. Poročila o izgubi na obeh straneh so vseskozi nezanesljiva, gotovo je le, da mora biti izguba na obeh straneh precej znatna. Sicer pa Amerikani niso mnogo pridobili z najnovejšo »zmago«, ker so prišli samo tje, kjer so bili pričetkom boja, in ker so jo vstaši pobrali najbrže že zopet nazaj proti Manili ter morda že takoj drugi dan pričeli nov boj z nasprotnikom.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 28. marca.

(Glede deželne podpore nemškemu gledališču.) ki je dovoljena po gorkem priporočilu posl. Hribarja — nemških poslancev se ni nikdo oglašil, ker so jih slovenski poslanci tako dobro zagovarjali — dobili smo od več strani ogorčene proteste. Značilen za javno mnenje je brzojav z Dunaja, podpisan: Štajerski Slovenci, ki kliče: Z ozirom na to dovoljeno podporo: Pereat grobokopom Slovenstva!

(Imenovanje.) Rudniški oskrbnik v Brixleggu, Alojzij pl. Koschin, je imenovan oskrbnikom materialij v Idriji. — Okr. sodnik v Buzetu, dr.

A. Barzelatto, je imenovan dež. sodišča svetnikom pri okrožnem sodišču v Rovinju.

(C. kr. deželno predsedstvo) se je včeraj preselilo v novo vladno poslopje.

(Izpiti učiteljske usposobljenosti) za ljudske in meščanske šole pred izpraševalno komisijo v Ljubljani se prično 1. maja t. l. zjutraj ob 8. uri. Prošnje do 26. aprila.

(Shoda), katera je priredilo katol.-polit. društvo po posl. dr. Kreku v Cerkljah in Tunjicah, sta se jako dobro obnesla. Vdeležba je bila vkljub skrajno neugod. vremenu na obeh krajih številna in zbrano ljudstvo je govornika pazljivo poslušalo ter se navdušilo za delo na gospodarskem polji. V Cerkljah je bil ta dan začetek za delovanje novo ustanovljene posojilnice, v Tunjicah ze deluje lepo gospodarsko zavarovalno društvo.

(Odgovor »Narodovemu dopisniku« iz Poljanske doline, z dne 21. marca 1899, št. 66.) — Slaba naša posojilnica, če se ne bi »Narod« nikdar zaletel vanjo! Zaletel se je, ali prav za prav zaletel se je njegov dobro znani dopisnik, a spodletelo mu je. Pravi, da se je prepričal na lastna ušesa o ljudski govorici, da je poljanska posojilnica zlo vsem občeom. posebno pa onim, ki že tiče pod upno veljavo, in da ne bode minulo deset let in posameznim kmetijam zapoje boben, na katerega udari posojilnica sama. Da je dopisnik res slišal tako govorico, mu radi verjamemo, posebno če je sam na glas mislil in želel. Tudi nekaj nasprotnikov posojilnice res še ima, a jih je vedno manj. Posojilnica si pridobiva vedno več zaupanja tudi pri nasprotnikih, ker vidijo, da posojilnica ne dela razločka med »menoj in teboj«, ampak rada pomaga vsakemu, če mu je le pomagati mogoče. Boben bo zapel, pravi dopisnik. Saj je že davno pel, ko še o posojilnici ni bilo nobene sluha. Pel bo morda še temu ali onemu, a ne zavoljo posojilnice. Kdor ne more posojilnici plačevati obresti, bi jih še manj plačeval zasebniku, ki zahteva navadno še večje, a kdor redno plačuje obresti, se mu je posojilnice najmanj bati. Obresti posojilnica seveda zahteva, a tudi vsakemu poprej pové, da mu dá posojilo, a ne darilo. Dopisnik kliče tudi vlado na pomoč zoper posojilnico. Kaj je vender posojilnica zagrešila kaznjivega? Ali dopisnika že to tako peče v srcu in očeh, da posojilnica napreduje? Ali to, ker s svojimi ne more pojesti sadu tujega truda? Priganja, naj bi se hitreje sestavljali računi in naj bi se posojilnica revidirala. Bodite brez skrbi! Revizor je bil l. 1898 dvakrat tu, dne 22. julija in 28. decembra; prišel je nepričakovano, a našel vse v najlepšem redu. 28. marca pa je bil občni zbor, ki je potrdil letni račun. Dopisnik govori nekaj o posledicah nereda. Kakšnega nereda? Zakaj dopisnik ne pové, zakaj kar na celem obrekuje? Prosimo pojasnila in dokazov! Tudi naj pové, kedaj se je posojevalo v strankarske namene? Kdaj se je posodilo 3000 gld. na bajto, ki je vredna 2000 gld. in na katero je bilo uknjižene dolga že tudi 2000 gld.? Na katero bajto, in kdaj in kako na prid konsumnemu društvu na Dobravi? Pač je posodila posojilnica že zdavnej, ko še na Dobravi nihče ni vedel o kakem konsumnem društvu, na dve posesti 2400 gld. Jedno posestvo je bilo kupljeno za 3000 gld., drugo je pa tudi najmanj toliko vredno, in na oboje posestvo se je posojilnica na prvo mesto vknjižila, torej menda dosti varno! Kaj še vé dopisnik proti posojilnici? Nič ne? Če drugega ne ve, se je mož hudo ogoljufal. Nameraval je javno pokopati kredit naše posojilnice, a napisal je le spridevalo sebi, da ga razjeda rumena zavist, posojilnici pa, da se jej ne da z resnico nič očitati. — Kljub vsemu nasprotovanju bo posojilnica napredovala, in prepričani smo, da bo sčasoma denaren zavod v naši dolini, na katerega bodo Poljanci še lahko ponosni! — Za konsumna društva na Trebiji, v Leskovici in Žireh, ne bomo odgovarjali, bodo odgovarjala sama, le to pravimo, da se bo javaljne izpolnila želja dopisnikova, da bi v nekih letih vsa izginila. — Živela svoboda, kliče dopisnik. Mi pa kličemo: Živela gospodarska organizacija! — Posojilnica in hranilnica v Poljanah nad Škofjo Loko, dne 24. marca 1899. — Načelnništvo.

(Pojasnilo.) »Slovenski Narod«, znani prijatelj kmetijskih zadrug in sploh organizacije slovenskega narodnega gospodarstva, si je izvolil počastiti v svoji 66. št. z dne 21. sušca t. l. mej

drugimi tudi »Kmetijsko društvo za Staro Oselico«. Dopis, kateremu se vidi na prvi hip, da bi rad škodoval našemu mlademu društvu, je poln neresničnostij ter smo poslali »Slovenskemu Narodu« popravek, nam je pojasniti: Društvo ima svoje prostore na Trebiji hiš. št. 1 ter deluje od 8. septembra pr. l., v kolikor je bilo pač začetkoma mogoče. Namen našemu društvu ni, da »glavni štacunar« — kar je pa društvo samo, ne pa njega načelnik, kateremu vrtoglavi dopisnik v svojem ognju niti pravega imena ni pogodil — kramari, marveč, da se ubogo in zapuščeno ljudstvo izvije iz rok pijavk, katere so dovolj dolgo precej dobro vspevale z žulji »hribovcev«, ter da se naše kmetijske razmere vsestransko po možnosti izboljšajo. Popolno neresnično je, da bi bil načelnik v kaki zadregi, ker je v društvu vse v redu. Da se pa društvu vzlasti še v začetku od gotovih stranij polena mečejo pod noge, razume se samo ob sebi. Zlobna izmišljotina pa je, da bi bil mej društveniki nastal kak šum in prepir, zlasti pa še mej glavnim štacunarjem »Luko« Pintarjem, ker ga niti v zadrugi ni bilo, ko so se ondi premlevala neke besede, tikajoče se pa osebnih stvari, ne pa zadruga, kar se je pa takoj poravnalo. Društvo je imelo dne 12. t. m. dobro obiskan občni zbor in so društveniki našli vse v najlepšem redu, ne pa primanjkljeja. Dopisnikova želja pa, da bodo ob koncu leta udje izstopili, se ne bode spolnila in v dokaz naj mu služi to, da je po občnem zboru pristopilo zopet že več zadrugnikov. Čudno se nam zdi, da ne rečemo skrajno hudobno, da se dopisnik, kateremu naše društvo ni čisto nič mar, vtika v naše razmere, ko vender lahko vé, da če je kje potrebno tako društvo, je bilo potrebno pri nas, ko smo imeli poprej za najmanjšo malenkost do prodajalne po dve do tri ure. Zlobna nakana, društvu škodovati, bode pa nam bodrilo, društvo vsestransko razširjevati. — Kmetijsko društvo v Stari Oselici, dne 27. marca 1899. — Matej Pintar s. r. načelnik, Blaž Debelak s. r. namestnik, Pavel Ušeničnik s. r. oskrbnik.

(Podporno društvo za slov. pisatelje) je imelo sinoči občni zbor. V odbor so izvoljeni: A. Funtek, E. Gangl, Fr. Orožen, R. Perušek, M. Pleteršnik, S. Rutar, A. Trstenjak. — V minolem letu je društvo imelo 1361 gld. 25 kr. dohodkov in 1347 gld. 05 kr. stroškov.

(Iz Leskovca pod Blegošem) se nam poroča: »Narod«-ov dopisnik iz poljanske doline se je mimogrede zadr. tudi v našo kmetijsko zadrugo in posojilnico, ko je zabavljajoč proti kmetijski zadrugi na Trebiji dejal, da najbrže tudi pri društvih v Leskovcu ni nič boljše. Ko bi nam kmetom prodajali posestvo za posestvom, bi se »Narod« nič ne zmenil, sedaj pa, ko si želimo z združevanjem nekoliko opomoči, pa že vtika svoj nos v naše razmere. Toda lisjak »Narodov« naj bo zaradi nas le brez skrbi, naši društvi delujeta v najlepšem redu in z ugodnimi uspehi ter skazujeta nad 430 gld. čistega dobička v kljub temu, da se je bolj oziralo na koristi ljudstva nego na dobiček društva. — Prepirali se ne bomo z »Narodom«, rečemo le toliko, da nas to, kar »Narod« piše, čisto nič ne briga, da bomo hodili svojo pot ter skušali sami sebi pomagati, ker ko bi pomoči od »Naroda« pričakovali, bi nas sodnji dan gotovo prehitel, preden bi jo dobili.

(O pogrebu škofa Ivana Vertina) piše zadnji »Amerik. Slovenec«: Kako čislán in priljubljen med ljudstvom je bil ranjci škof Ivan Vertin, pričal je vzlasti njegov veličasten pogreb, ki se je vršil dne 3. sušca. Vse večje prodajalnice in banke v mestu so bile za čas pogreba zaprte, ljudstva pa se je trlo v cerkvi in pred cerkvijo in, kakor poroča angleški dnevnik iz Marquette-a, gnetlo se je nad dva tisoč oseb samo okolu katedrale sv. Petra. Sv. mašo je daroval nadškof Katzer iz Milwaukee. Iz domače škofije je bilo navzočih nad 60 duhovnikov, iz družih škofij okoli deset. Bili so mej drugimi navzoči: Škofa Mrak in Trobec, gen. vikarija Buh in Stariha. Truplo Vertinovo so položili pod glavnim oltarjem poleg nepozabnega Frid. Barage. — Pokojni Vertin je bil tretji škof v Marquetteu. Prvi je bil Baraga, drugi mil. g. Ignacij Mrak, kateri je navzlic visoki starosti še neverjetno čvrst. V škofa je bil Vertin posvečen dne 17. sept. 1879. Škofija šteje 60.000 katoličanov, večino tvorijo Slovenci, Nemci, Francozi, Italijani in Indijani; v

škofiji je 62 duhovnikov, 56 cerkev, 20 katol. šol, katere obiskuje 5440 otrok.

(V Sorlei) so imeli minoli teden misijon, katerega so vodili gg. domači župnik A. Jamnik, kanonik Sušnik in prof. dr. J. E. Krek. Vkljub neugodnemu vremenu se je ljudstvo zelo številno vdeleževalo duhovnih vaj, razdeljenih po stanovih. Vsi odrasli farani so prejeli sv. zakramente. Na praznik M. B. bil je pa tolik metež s snegom, kakršnega tudi Soričani z lepa ne pomnijo, tako da se oddaljeni farani niso v tolikem številu mogli vdeležiti sklega misijona, kakor bi bili radi. — Bog daj svoj blagoslov požrtovalnemu delu.

(Pota v Ljubljani.) Sedaj ko je zapadel velik sneg in nam zaprl pota, še le moremo prav občudovati skrb javnih mestnih organov za naše potrebe. Javni cesti »Trnovski pristan« in »Opekarska cesta«, sta v takem stanu, da je pasaža skoro nemogoča. Po stranskih potih ali štradonih se pa nihče ne zmeni za odkidanje snega. Posebno štradoni ob Trnovskem pristanu so skoro neprehodni. Od vojaške kopalnice pa do konca hiš proti logu imamo pravo pravcato »kurjo pot«. Hišni gospodarji morajo skrbeti za čiščenje poti ob cesti, zakaj pa mestna uprava ne skrbi za odstranjenje snega na javnih cestah. Tukaj so hiše od ceste precej odmaknjene in pot do ceste napravi vsak posestnik sam, ceste so pa vse zametene. Menda vender gospodje, ki imajo paziti na cestni red v Ljubljani, ne bodo mnenja, da bomo posestniki in prebivalci mesta, ki plačujemo davke in doklade, snažili povrh tega še javne ceste sami. S plugom se preorje cesta kmalo, toda za naš kraj tudi tega malega časa ni. Razsvetljava je tudi dosti žalostna, v kljub temu, da elektrarna stane nas tako ogromno svoto tisočakov. V interesu prebivalstva Trnovskega predkraja opozarjamo merodajne faktorje, da se spomnijo tudi nas. Naši otroci ne morejo po celem snegu v šolo. Zato naj ne ostane ta klic zastoj. Več posestnikov in prebivalcev.

(Misijon na Jesenicah.) Na cvetno nedeljo so na Jesenicah končali misijon. Za misijonarje so bili frančiškani: Vodja P. Kasian iz Brežic, za pomočnika P. Avguštin iz Klanca in P. Emilijan iz Pazna. Radovljiški g. dekan je vodil v spremstvu sosedne duhovščine skupno procesijo. Dvoje nas je posebno razveselilo o tem misijonu. Najprej smo videli, koliko nove moči bo dobila cerkev po Slovenskem, odkar je sklenil tudi frančiškanski red posvetiti se v širšem obsegu misijonstvu. Zavzeti smo poslušali izvrstne in goreče mlade misijonarje, ter obžalovali, da je bilo toliko moči doslej neuporabljene za misijone! Drugo pa, česar smo se tudi iz srca razveselili, da je bil lep uspeh misijona na Jesenicah. V nedeljo pred misijonom je Kristan begal ljudi na Savi ter jim obetal bogato denarno podporo, če se vpišejo med socialne demokrate. Vkljub temu je ujel le bore malo versko in npravno propalih pristašev. Velika večina delavcev pa se je goreče vdeležila misijona, kakor priča že samo dejstvo, da je bilo na Jesenicah med misijonom obhajanih blizu 2400 Sploh smo pogrešali v cerkvi pri pridigah in pri obhajilni mizi le malo peščico socialnodemokratsko prepjenih delavcev, uradnike — a tudi tu so častne izjeme — in še nekatere druge omikance in omikavavce. Hvala Bogu, Jesenice še niso izgubljene!

(Cerkvena umetnost.) S Police se nam poroča: Gospod Ivan Kregar, pasar in srebrar v Ljubljani, je izdelal za župnijsko cerkev v Polci pri Višnji Gori lep novi kelih iz srebra, bogato pozlačen in s šestimi emajli, okolu katerih so rudeči kamenčki prav okusno vdeleni, okrašen. Delo hvali mojstra.

(Štajerska kmetijska družba) šteje sedaj 63 podružnic in 4112 članov. Na Gorenjem Štajerskem je 23 podružnic s 1717 člani, na Srednjem 24 podružnic s 1732 člani in na Spodnjem Štajerskem 16 podružnic s 663 člani. Poljedelsko ministerstvo je minulo leto dovolilo v povzdigo ribištva 1000, bučeloreje 200, hmeljarstva 500 in kuretninoreje 500 gld. Za popotne učitelje je država dovolila 3500 gld.

(Ogenj) Iz Polhovega Gradca: Dne 24. t. m. ob 4. uri popoldne je v tukajšnji h. št. 2 iz do sedaj neznane vzroka, najbrže radi slabe sestave peči in dimnika, ogenj nastal, kateri se je v podstrešju hipoma razširil. Nevarnost požara je bila velika, ker je v bližini veliko stanovaških in gospodarskih poslopij. K sreči se je preteča nesreča

pravočasno zapazila, na kar je načelnik tukajšnjega prostovoljnega gasilnega društva gospod Franjo Rihar v družbi svojih pomočnikov kod udov tega društva in drugih v bližini bivajočih gasilcev po trudapolnem delu ogenj pogasil in tako neizmerno škodo odvrnil, ter s tem čast dal geslu gasilnega društva: Za Boga in bližnjemu v pomoč!

(Zahvala) velerodne gospej Ivani Wucherer za podelitev krasne šolske zastave in traka z napisom: Spomin 50letnice F. J. I. — Za ta lepi visoko cenjeni dar izreka podpisano šolsko vodstvo najsrčnejšo zahvalo. — Šolsko vodstvo v Lescah dne 25. sušca 1899. — Ivan Šemrl, vodja šole.

* * *

(Profesor Delbrück) v Berolinu, proti kateremu se je svojedobno uvedla disciplinarna preiskava radi njegove pravične kritike o postopanju nemške vlade proti zunanjim, posebno slovanskim naselnikom, je dobil ukor in je obsojen na 500 mark denarne kazni. Obsodba je tem bolj zanimiva, ker se je imenovani nahajal vedno v vladi prijaznem taboru.

(Zapuščina neke sirote.) V Brnu je 17. dec. umrla neka Julija Hoffmann, v 82. letu svoje starosti, ki je od občine dobivala 200 gld. letne podpore. Po njeni smrti pa so našli v stanovanju 99 zlatov, 4000 gld. gotovine in v peči 40.000 v vrednostnih papirjih s kuponi.

Telefonska in brzojavna poročila.

Trst, 28. marca. Trgovinski minister baron Dipauli je vsprejel včeraj v namestniški palači škofa Šterka, župana Dompieri, deželnega glavarja Campitellija in razne druge dostojanstvenike.

Trst, 28. marca. Italijani so vprizorili velike demonstracije povodom koncerta za osnovo italijanskega vseučilišča v Trstu.

Dunaj, 28. marca. V deželnem zboru je povodom razprave o predlogu proti jezikovnim naredbam apeloval cesarski namestnik v ime vlade na vse poklicane faktorje, naj v pospešitev rešitve narodnostnega vprašanja pripomorejo po svojih močeh s svetom in ne kritikujejo samo vladnih korakov. Ako se to zgodi, bo prišla vlada kmalu v položaj, da ji ne bo treba posegati po izrednih sredstvih.

Dunaj, 28. marca. Glede novega statuta za dunajsko mestno občino je v odseku dognana glavna razprava. Namestnik Kielmansegg je izjavil, da vlada brezpogojno vzdržuje zistem volilnih razredov ter smatra kot pogoj za predložitev v najvišje potrdilo, da se ohrani mestni svet.

Dunaj, 28. marca. Koloman Szell se je včeraj dve uri razgovarjal z grofom Thunom glede podlag za vreditve nagodbene vprašanja.

Dunaj, 28. marca. Nemškega poslanika grofa Eulenburga je vsprejel cesar včeraj v posebni avdijenci.

Linc, 28. marca. Večna deželna zborna je v posebni resoluciji pozivljala vlado, naj poskrbi za verski značaj ljudskih šol in razširi pravico poldnevne pouka.

Praga, 28. marca. Dr. Herold je v Časlavi omenil, da bodo češki poslanci v deželnem zboru točno označili svoje stališče glede češkega vprašanja.

Brno, 28. marca. Deželni zbor je v sinočni seji dovolil večje prinose za ustanovitev dveh čeških deželnih realk in raznih drugih šol. Češki deželni višji realki v Novem Mestu je dovolil 30.000 gld.

Rim, 28. marca. »Osservatore Romano« objavlja pismo kardinala Gibbona, v katerem v ime ameriških škofov newjorškega okraja izreka zahvalo papežu za razsodbo o amerikanizmu.

Petrograd, 28. marca. Po carjevem naročilu je doposlal zunanji minister vsem zunanjim zastopnikom okrožnico, v kateri jim naroča, zahvaliti se vsem vladam, ki so pozdravile carjevo idejo za mirovno konferenco. Car izraža nado, da se bodo na tej konferenci uresničile njegove želje.

London, 27. marca. Vojna uprava se-vero-ameriška bo takoj odposlala na Filippine nadaljnjih šest polkov, mej temi jeden polk topništva.

Newyork, 27. marca. „World“ poroča o zmagi Amerikanov na Filipinih in pravi, da imajo ti le kakih 100 ubitih in ranjenih, mej tem ko je na vstaški strani padlo do 400 mož.

Washington, 28. marca. General Otis poroča, da se je včeraj boj celi dan nadaljeval. Na ameriški strani je padlo 40 mož. Vstašem zapoveduje vodja Aguinaldo.

Newyork, 28. marca. Iz Manile se poroča, da so vstaši tako dolgo vztrajali v boju, dokler ni prišlo ameriškim četam na pomoč topništvo. Šele potem so se Filipinci umaknili.

Umrli so:

23. marca. Alojzija Rudel, gostija, 68 let, Hranilnična cesta 10, kostna jetika. — Marija Elsa Zelenko, agenta hei 1 dan, Cesarja Jožefa trg 5, življenjska slabost.

24. marca. Uršula Colarič, šivilja, 76 let, Kapiteljske ulice 13, ostarelost — Jožef Dolenc, posestnica sin, 1 dan, Konjušne ulice 6, življenjska slabost.

25. marca. Ivan Pate, branjevca sin, 2 meseca, Krakovske ulice 27, eclampsie.

26. marca. Ana Larnik, sprevednika hči, 1½ leta, Vodmat 115, davica — Aleš Kaljan, bivši lampist, 65 let, Mestni trg 9, srčna kap.

V bolnišnici:

23. marca. Ignacij Hoefenstock, dninar, 35 let, myelitis acuta.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 3082 m., srednji zračni tlak 736.0 mm.

Dan	Čas opa- zovanja	Stanje barometra v mm	Tempera- tura po Celziju	Vetrovi	Nobe	Padavina v 24. urah
27	9 zvečer	741.2	1.4	sr. sever	jano	0.0
28	7 zjutraj	742.3	-6.2	sl. zah.	megla	
	2. popol.	741.2	9.4	sl. jug	del. oblač.	

Srednja včerajšnja temperatura 01° normale: 5.8°.



314 1-1

Jakob Kapsch javlja v svojem imenu in v imenu svojih bratov in sestrâ vsem sorodnikom in znancem žalostno vest o smrti iskreno ljubljenega očeta, gospoda

Jakoba Kapsch-a

zasebnika

ki je v nedeljo, dne 26. marca, ob 4. uri popoldne, previden s sv. zakramenti za umirajoče, po kratki boleznî v 81. letu njegove dobe mirno v Gospodu zaspal.

Truplo pokojnikovo se bode v torek, 28. t. m., ob 4. uri popoldne v hiši žalosti, Radetzkyjeva cesta št. 11, svečano blagoslovilo in potem na pokopališču pri sv. Krištofu položilo k zadnjemu počitku.

Sveta zadušna maša brala se bode v cerkvi Srca Jezusovega.

V Ljubljani, dne 26. marca 1899.

Žalujoči ostali.

Sprejme se takoj

za učenca

krepek deček poštenih starišev v specerijsko prodajalno v Ljubljani. 315 3-1

Kje, pové upravništvo »Slovenca«.

Zemlja ilovika.

Za napravo cegelnice v okolici ljubljanski skuša se kupiti kak večji kos zemljišča z ilovico.

Ponudbe naj se pošljejo stavbarski tvrdki „Viljem Treo“ na Marije Terezije cesti št. 10 v Ljubljani. 306 2-2

„Glasbena Matica“ v Ljubljani.

Izredni občni zbor

v sredo. 29. t. m., zvečer ob polu 7. uri
v društveni pevski dvorani (Vegove ulice).

Pristop imajo samo društveniki: Častni člani, ustanovniki, redni člani in svojelastni člani pev-skega zbora v zmislu § 6 »Poslovnika za pevski zbor«.

320 1-1 Odbor „Glasbene Matice“ v Ljubljani.

Lak, kovinasti, mrzel uporabljiv. v poljubni boji, za poslatarje, optike, kleparje itd., je v zalogi pri tvrdki **RRATA EBERL** v Ljubljani, Františkanske ulice.

Vnanja naročila proti povzetju. 228 23 11-1

Vabilo

na

I. redni občni zbor

„Kmetijskega društva v Ribnici,

registrovane zadruge z omejeno zavezo“,

kateri se bo vršil

v nedeljo, 16. aprila 1899, ob 3. uri popoldne

v zadrugnih prostorih.

Dnevni red:

1. Pozdrav načelnika.
2. Odobrenje računa za leto 1898.
3. Izvolitev 5 članov načelstva.
4. Izvolitev nadzorstva.
5. Razni predlogi.

V Ribnici, dne 6. marca 1899.

319 1-1

Načelstvo.



319 1-1

Potrtega srca javljamo tožno vest, da se je naša mati, oziroma tašča in stara mati

Neža Griga

v nedeljo dne 26. marcija 1899. ob jednej popolnoči po kratkej, mučnej bolezni, previdena s svetotajstvi za umirajoče v 81. letu svoje starosti preselila na boljši svet.

Umrliji ostanki drage pokojnice bili so danes popoldne o polu treh v stolnej župnej cerkvi pri Sv. Petru v Brnu blagoslovljeni in potem na osrednjem pokopališču v lastno grobnico k večnemu počitku položeni.

Svete maše zadušnice brale se bodo jutri dne 29. marcija 1899 ob devetih dopoldne v stolnej župnej cerkvi pri sv. Petru.

Pokojnico priporočamo v blag spomin.

V Ljubljani, dne 28. marcija 1899.

Milica Hribarjeva, hči. — Ivan Hribar, župan ljubljanski, zet. dr. Ivan M. Hribar, odv. koncipijent, vnuk.



Najnovejše in najboljše

klobuke

za gospode in dečke 272 13-4

izdelke prvih avstrijskih, nemških, italijanskih in angleških tovarn

priporoča v največji izbi in po najnižjih cenah

velespoštovanem

C. J. HAMANN,

Mestni trg št. 8.

Zaloga klobukov

e. kr. privilegov. tovarn za klobuke

W. Ch. Pless, Dunaj, in Jos. Pichler, Gradec.

Klobuki se izdelujejo natančno po označeni meri in obliki in se prevzemajo tudi stari klobuki v barvanje in oblikovanje.

Kupuje in prodaja vse zdolej zaznamovane efekte in druge vrednostne listine po dnevnem kurzu.

BANKA Makso Veršec
v LJUBLJANI.

Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5, 10 goldinarjev. Giro-konto (hranilne vloge v tek. računu), obresti od dne do dne po 4½%. Poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Dunajska borza.

Dne 28. marca.

Skupni državni dolg v notah	101 gld. 05 kr.
Skupni državni dolg v srebru	100 » 90 »
Avstrijska zlata renta 4%	120 » 85 »
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	100 » 85 »
Ogerska zlata renta 4%	119 » 80 »
Ogerska kronska renta 4%, 200 »	97 » 50 »
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	921 » — »
Kreditne delnice, 160 gld.	368 » 75 »
London vista	120 » 47½ »
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	59 » — »
20 mark	11 » 79 »
20 frankov (napoleonidor)	9 » 56½ »
Italijanski bankovci	44 » 35 »
C. kr. cekini	5 » 67 »

Dne 27. marca.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	171 gld. 50 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	157 » 75 »
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	191 » 50 »
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	98 » 90 »
Tisine srečke 4%, 100 gld.	140 » 75 »
Dunavske vravnave srečke 5%	130 » 25 »
Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	108 » 75 »
Posojilo goriškega mesta	112 » — »
4% kranjsko deželno posojilo	98 » 25 »
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 » — »
Prioritetne obveznice državne železnice	218 » 25 »
» južne železnice 3%	178 » 80 »
» južne železnice 5%	124 » 60 »
» dolenskih železnice 4%	99 » 50 »

Kreditne srečke, 100 gld.	199 gld. 25 kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	170 » — »
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	20 » 25 »
Rudolfove srečke, 10 gld.	28 » 50 »
Salmove srečke, 40 gld.	85 » 75 »
St. Genois srečke, 40 gld.	85 » — »
Waldsteinove srečke, 20 gld.	60 » — »
Ljubljanske srečke	24 » — »
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	174 » — »
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3385 » — »
Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	471 » — »
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	64 » — »
Splošna avstrijska stavbinska družba	103 » 50 »
Montanska družba avstr. plan.	244 » 75 »
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	191 » — »
Papirnih rubljev 100	127 » 12 »

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zgube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„M E R C U R“
l. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, l., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem c kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za doseg kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnice.